

Asia: VN/32076/2023

Lausuntopyyntö kotoutumislain mukaisista asetuksista

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: VNa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sisällöstä ja toteuttamisesta (arviointiasetus)

Lähtökohtaisesti Riihimäen kaupunki pitää hyvänä asiana, että lainsäätäjää määrittelee asetuksella osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnista.

Uusi 1.1.2025 voimaan tuleva Kotoutumislaki ohjaa kuntien- ja työvoimaviranomaisten tehtäviä enemmän työllistymiseen tähtääviksi ja nyt asetusluonnoksessa määritellyt arviointien sisällöt tarkentavat arviointien käytännön toteutusta operatiivisella tasolla. Osaltaan tämä tulee asettamaan maahan muuttaneet yhdenvertaisempaan asemaan riippumatta asuinkunnasta.

Maahan muuttaneen alkuvaiheen kotoutumistyöhön panostaminen tulee näkymään asianomaisen ryhmän työllistymisen paranemisena. Laaja ja vaikuttava palvelutarpeen arviointi ja osaamisen kartoitus tulee ohjaamaan maahan muuttaneen henkilökohtaisesti oikean palvelun piiriin, oli se sitten työvoimaviranomaisen tai kunnan tai hyvinvointialueen tuottamaa. Asetusluonnoksen 2§:ssä esitetyt sisältövaatimukset ovat kattavat. Pidämme myös hyvänä luonnoksen 4§:ssä määritellyt paikka- ja kielivaatimuksia.

Asetusluonnos määrittelee kunnan tehtäväksi muiden kuin työttömien työnhakijoiden palvelutarpeen arvioinnin. Asetuksella ei kuitenkaan ole määrätty, kuinka tämän kohderyhmän asiakkaita voidaan tavoittaa. Tämä saattaa tuoda yksittäisen kunnan näkökulmasta haasteen.

Asetuksen vaikutus yksittäisen maahan muuttaneen kohdalla tulee varmasti olemaan positiivinen, samoin asetus selkeyttää kuntien kotoutumispalveluiden ja työvoimaviranomaisen tulevaa työnjakoa. Asetus mahdollistaa myös vaikuttavan yhteistyön tekemisen kunnan ja työvoimaviranomaisen kesken, jolloin säästetään myös niukkoja resursseja.

Kuntatalouden näkökulmasta asetus luo paineen kohdentaa enemmän taloudellista panostusta kotoutumispalveluihin. Huolella ja vaikuttavasti tehty, mahdollisimman aikaisessa vaiheessa toteutettu palvelutarpeen arviointi tarvitsee kunnassa riittävästi asianmukaista henkilökuntaa.

Riihimäen kaupunki puoltaa asetusesitystä.

Asetus 2: VNa monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta (yhteiskuntaorientaatioasetus)

1.1.2025 voimaan tulevassa Kotoutumislaisissa määrätään monikielisen yhteiskuntaorientaation antamisesta. Nyt lausuntokierroksella olevan asetusluonnos määrittelee tämän sisällön. 1§:n sisältökokonaisuus on kattava, mutta vähimmäisvaatimuksena kaikille tuotettuna liian raskas. Esimerkiksi Ukrainasta tulleet tilapäistä suojelua saavat eivät pilotoidun yhteiskuntaorientaatiojakson mukaisesti tarvitse juurikaan tietoa länsimaisesta demokratiasta tai arvoista. Näemme että tälle kohderyhmälle riittää hyvinkin paljon kevennetty sisältö, kuin mitä luonnoksen 1§ määrää.

Riihimäen kaupunki pitää hyvänä muistiossa mainittua valtakunnallista oppimateriaalituotantoa, jottei materiaalin hankinta tule olemaan kunnissa esteenä orientaation antamiselle. Tämä osaltaan takaa myös yhdenvertaisuuden valtakunnan tasolla.

Viitaten yllä lausuttuun perusteluun 70 tunnin vähimmäisvaatimuksesta olisi syytä luopua maahan muuttaneen taustat huomioiden. Omiin kokemuksiimme nojaten, jopa 35 tuntia orientaatiota oli liian raskas Ukrainasta sotaa paenneiden osalta. Asetusluonnoksen 2§ antaa mahdollisuuden itseopiskeluun, mutta tämän valvonta vaatisi jonkunlaista tenttikäytäntöä, joka on kallis toteuttaa.

Asetusluonnoksen 3§ antaa mahdollisuuden tulkin käyttöön harvinaisten kielten osalta tai muun syyn perusteella. Tämä jättää kunnalle tai työvoimaviranomaiselle harkinnan tulkin käytöstä ja saattaa johtaa tulkkien käyttämiseen runsaasti orientaatiota annettaessa. Tämä seikka voi asettaa asiakkaita epätasa-arvoiseen asemaan asuinpaikan mukaan. Toisaalta tulkin käyttäminen on kallista ja syö kohtuuttomasti kotoutumispalveluiden resursseja.

Asetusluonnoksesta puuttuu kokonaan monikielisen yhteiskuntaorientaation opettajan kelpoisuusvaatimukset. Asetusmuistiossa on näistä mainintaa suosituksen tyyppisesti. Ilman asetuksen tasoista määräystä kouluttajien kelpoisuuksista, on vaarana valtakunnan tasolla epätasalaatuisuus.

Yleisesti katsottuna uuden Kotoutumislain mukainen monikielinen yhteiskuntaorientaatio on kotoutuja-asiakkaan näkökulmasta erinomainen asia ja tukee sekä nopeuttaa Suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumista. Kuntatalouden näkökulmasta tähän tulee ohjata merkittävästi taloudellista panostusta, jotta asetusluonnoksen kaikki määräykset saadaan toteutettua. Tähän on myös valtion kiinnitettävä huomiota ja osoitettava kunnille lisää rahoitusta kaikkien uusien velvoitteiden hoitamiseen.

Riihimäen kaupunki puoltaa asetusta, yllä mainituin tarkennuksin.

Asetus 3: VNa alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen edustajan palkkion maksamisen perusteista ja palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä menettelystä palkkion maksamisessa ja kulujen korvaamisessa (edustajanpalkkioasetus)

Asetus selkeyttää lainsäädäntöä. Riihimäen kaupunki puoltaa asetusta.

Asetus 4: VNa laskennallisen korvauksen perusteista ja maksatuksesta (korvausasetus)

Riihimäen kaupunki ei puolla asetusta.

Kuntien talouden näkökulmasta laskennallisen korvauksen määrä ei tule olemaan riittävällä tasolla. Tulkkauskulujen ja alkuhaastattelukorvauksen sisällyttäminen laskennalliseen korvaukseen, ei tule

kattamaan toteutuneita kustannuksia. Tähän yhtälöön, kun vielä lisätään kuntien uudet velvoitteet ja niiden rahoittaminen, sekä korvausaikojen lyheneminen vuodella on tilanne kestävä.

Monikielinen yhteiskuntaorientaatio sekä kotoutumiskoulutus tullaan järjestämään ostopalveluna ja hankinta tehdään työllisyysalueen ja kuntien yhteishankintana. Nyt asetusluonnoksessa esitetty korvausmalli tulee tekemään talouden suunnittelusta hankalaa niin lyhyellä, kuin etenkin pitkällä aikavälillä. Kotoutumispalveluiden rahoitus tulee jatkossa olemaan monikanavainen ja epäselvä, mikä hankaloittaa kunnan talouden suunnittelua.

Asetusmuistiossa on viitattu useassa kohdin vuoden 2019 ja 2022 lukuihin niin kustannusten kuin myös asiakasmäärien kohdalla. Ukrainan sodan myötä on vuonna 2023 kuntiin siirtynyt todella runsaasti kansainvälistä suojelua saavia, joita ei nyt laskelmissa ole otettu huomioon. Ukrainasta sotaa paenneiden työllisyystilanne ei kunnissa ole missään tapauksessa hyvä, vaan ennemminkin erittäin haastava.

Kuntien ja työllisyysalueiden kotoutumispalvelut ovat täysin uuden yhteistyön ja työn tekemisen mallin edessä ja jos heti alkujaan on palveluiden rahoittamisen kanssa suuria haasteita, uhkaa se vesittää koko TE-25 uudistuksen sinällään erinomaiset tavoitteet.

Asetus 5: VNa kotoutumisen edistämisen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista (tietoasetus)

Riihimäen kaupunki puoltaa asetusta. Pidämme hyvänä asiana, että asetuksella tarkennetaan Kotoutumislain määräyksiä erilaisten asiakastietojen tallentamisesta tulevaan Koto-Digi järjestelmään.

Haluamme kiinnittää huomion kuntien ja työvoimaviranomaisten saumattomaan yhteistyöhön maahan muuttaja-asiakkaiden palveluissa. Jotta pystytään parhaalla mahdollisella tavalla palvella asiakaslähtöisesti ja etenkin kustannustehokkaasti on myös turvattava yhteneväiset työkalut eri toimijoille. Siksi näemme, että työvoimaviranomaisten ja kuntien kotoutumispalveluiden viranhaltijoilla tulee olla käyttöoikeus kaikkiin järjestelmiin ja myös tietojen tallennusoikeus.

Muut huomiot

-

Hirvonen Petri
Riihimäen kaupunki